

Mediakompetensseja uusrenessanssihengessä

Tapio Varis (2005). **Uusrenessanssiajattelu, digitaalinen osaaminen ja monikulttuurisuuteen kasvaminen.** OKKA-säätiö

Tampereen yliopiston professori Tapio Variksen toimittama, OKKA-säätiön vuonna 2005 julkaisema teos ”Uusrenessanssiajattelu, digitaalinen osaaminen ja monikulttuurisuuteen kasvaminen” avaa mielenkiintoisia ja tuoreita näkymiä mediakasvatuksen moninaiseen tutkimuskenttään muun muassa ammattikasvatuksen ja kulttuurienvälisen viestinnän näkökulmasta.

Kirjoittajat pohtivat teoksen kahdessatoista artikkelissa meneillään olevan kolmannen opetusteknologisen murroksen vaikutusta kompetensseihin, joita erityisesti työelämässä, kansalaistoiminnassa ja oppimisessa tarvitaan. Perinteinen lukutaito on vain pieni osa sitä avainkvalifikaatioiden joukkoa, jota työelämä kansalaisilta edellyttää. Perinteisen lukutaidon rinnalle usein nostettu *mediakompetenssi* jo itsessään koostuu useasta eri osatekijästä.

Teoksessa mediakompetenssia ei lähestytä vain puhtaana teknologisenä ilmiönä, vaan lähinnä suhteessa teknologian nykytyöelämälle ja yhteisöille asettamiin haasteisiin ja muutoksiin sekä tulevaisuudennäkymiin. Mediakompetenssia määrittelevässä artikkelissaan *Pekka Ruohotie* toteaa yksilöllä olevan velvollisuuksia myös

yhteisöä kohtaan. Mediakompetenssissa ei ole kyse vain yksilön teknisten taitojen kehittämistä, vaan myös muun muassa ajattelun ja itsensäätelyn taitojen kehittämistä. Yksilön tulee olla aktiivisessa vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa; sosiaalista vastuuta voi jakaa ja yhteisyyttä tulee ylläpitää.

Samoin *Klaus Oesch* muistuttaa, että mediakasvattajien on tunnettava vastuunsa. Haasteemme on hänen mukaansa kehitys, jossa teknologia auttaa ja palvelee ihmistä. Oesch uskoo, että suomalaisilla mediakasvatustalan toimijoilla olisi merkittäviäkin innovaatioita aina vientituotteiksi asti. Samaa kenties ajattelevat *Lasse Lipponen*, *Jiri Lallimo* ja *Minna Lakala* todetessaan, että oppimisen tutkijoiden tulisi osallistua aktiivisemmin opetusteknologioiden kehittämiseen.

Teoksessa koulutuksen järjestäjän tai kouluttajan ja opettajan näkökulmasta aihealuetta tarkastelevat *Seppo Saari* punniten ICT-strategioihin liittyviä arviointikysymyksiä, *Seppo Tella* ja *Heikki Kynäslahti* pohdittien mediakasvatuksen didaktista teoriaa sekä *Essi Ryymin* ja *Kati Korhonen* esitellessään virtuaalisten työpajojen mahdollisuuksia täydennyskoulutuksessa.

Koulutuksen järjestäjän näkökulman tuo myös *Leena Vainio* kertoessaan e-oppimisen kehittämisestä ammattikorkeakoulukontekstissa. Kulttuurien-

välisen kompetenssin problematiikkaa valottaa *Liisa Salo-Lee* tekstissään muistuttaen, että monikulttuurisen osaamisen merkitys yhteiskunnassamme edelleen kasvaa. Myös *Johanna Lasonen* tuo teokseen kulttuurienvälisen kasvatuksen näkökulmaa. Lisäksi kirjassa on kaksi artikkelia, joista toisessa *Anu Mustonen* asettaa tavoitteeksi tekniikan toissijaisuuden ja toisessa *Sirkku Kotilainen* pohtii (media)pedagogin mediakompetenssia.

Tarkastelussa erilaisia mediasuhteita

Mediakompetenssin olemukseen näyttää sisältyvän perusolemuksena erilaisia suhteita riippuen tarkastelijan lähtökohdasta: esimerkiksi teknologisessa orientaatiossa tarkastelusuhteena painottuu minä-media/teknologia ja humanistis-kulttuurisessa minän suhde muihin. Jotta monikulttuurisuus ja uusrenessanssiajattelu saisivat vielä vahvemmin sijaa mediakompetenssipohdinnoissa, voisi tarkastelunäkökulmaksi ottaa myös minä-muut media/teknologiassa -suhteen. Tällöin teosta olisi voinut täydentää artikkelilla, jossa olisi tarkasteltu kriittisen ajattelun suhdetta mediakompetenssiin tai kriittistä ajattelemisen taitoa osana mediakompetenssia. Kun kriittisellä ajattelulla tarkoitetaan esimerkiksi kykyä nähdä asioita laajemmasta näkökulmasta riippumattomasti ja itse-

näisesti, tuntuisi se erityisesti monikulttuurisuuteen kasvamisen kannalta oleelliselta osalta mediakompetenssia.

Mediakulttuuri monessa mukana

Suomalaisessa tietoyhteiskuntaan, oppimiseen ja työelämään liittyvässä keskustelussa tuntuu tiedolla olevan kovasti painoarvoa. Sanotaan esimerkiksi, että tiedosta on tullut tärkeä tuotannon tekijä. Tieto ja ymmärrys kehittyvät moninaisemmissa prosesseissa kuin esimerkiksi verkko-oppimisen kokeiluissa on useinkaan osattu huomioida. Kun katsotaan kuluttajia, kansalaisia, nuoria, niin voidaan todeta, että he käyttävät elämässään teknologiaa ja hyödyntävät mediakulttuuria myös monista muista näkökulmista. He työstävät teknologian kautta ja sen avulla arkielämänsä

estetiikkaa, etiikkaa ja oman elämänsä filosofiaa. He haluavat jakaa kokemuksia ja ajatuksia, kokea yhteisöllisyyttä, talentaa muistoja ja tehdä omia teoksiaan. Oppimista, jota näissä prosesseissa tapahtuu, ei usein oppimiseksi tunnisteta.

Mediakulttuuria voidaan luonnehtia ilmiöiden ja ihmisten kohtaamispaikaksi. Uusrenessanssihenkeen kirjan toimittaja Tapio Varis kaipaa kasvatusa, joka ”yhdistäisi teknologian, taiteen, humanistiset aineet sekä myös hyvän elämän määrittelevän uskonnon”. Koska teknologiakehityksen myötä lisääntyvät mahdollisuudet omaehtoiseen toimimiseen ja tuottamiseen, ei toive uudesta renessanssikasvatuksesta ole tuulesta temmattu. Esimerkiksi sellainen mediakasvatus (myös aikuiskasvatuksena), jossa oppija luo ja tuottaa tietoa oman persoonallisen aistikokemuk-

sensa, merkitysenantonsa ja mielikuviansa kautta lisää ymmärrystä itsestä ja auttaisi suhteuttamaan itsensä osaksi globaalia ympäristöä, jota elämme. Ilmaisukeinojen ja välineiden hallinta todennäköisesti edistäisi myös kyvykkyyttä ja halukkuutta aktiivisena kansalaisena toimimiseen.

Työvälineenä siinä voi käyttää vaikkapa UNESCO:n ja Taideakatemian korkeakoulun Medialaboratorion yhteistyössä tuottamaa mediakasvatusmateriaalia Young Digital Creators Kit (<http://unesco.uiah.fi/ydc-book/>), jossa painotetaan informaatio- ja kommunikaatioteknologian käyttöä luovuuden välineenä, rohkaistaan käsittelemään maailmanlaajuisia kehityskysymyksiä sekä kannustetaan kaikkia kulttuurienväliseen vuorovaikutukseen.

SARA SINTONEN